

Parakh

Research Journal Deptt. of Punjabi
Language & Literature
Lahore College for Women University Lahore
(Pakistan)
Vol: 4, July-Dec. 2019, PP 65-76

پارکھ

تحقیقی مجلہ شعبہ پنجابی زبان و ادب
لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی لاہور (پاکستان)
جولائی - دسمبر 2019ء، مسلسل شمارہ 8

☆ ڈاکٹر فیصل چپا

شکیل احمد شکیل تے دوہڑا**Abstract**

Shakil Ahmed Shakil is a renowned poet of "Dohra" a genre of Punjabi Literature. His poetry is replete with pangs of unity and separation, class discrimination, social behaviour and life style of the local people. Shakil Ahmed, being a representative poet of Jangli area, uses typical local dialect in his poetry. It is therefore, he is a protector poet of Punjabi Language and Literature. This article is very helpful to expose the life style, culture and social manerisms of the local people and it paves and opens new ways for the upcoming researchers.

دوہڑہ جانگلی وسیب دی نروئی تے نوٹیکلی صنف ہے۔ ایس صنف وچ راء منور، راء مہتاب، شا کر شجاع آبادی، مہر ریاض سیال، یلین، عابد تمبی، غلام حیدر تاج، غلام محمد درد، ریاض حسین ابرار ورگے ہور کئے شاعراں نے اُچ پدھر دی شاعری کیتی۔ ایہناں شاعراں توں اثر لے کے اجو کے دور دے کئی شاعر ایسے صنف وچ اپنیاں سوچاں لوکائی تیکر اپڑا رہے نیں۔ جتھے ایس وسیب وچ ایہہ صنف بہت زیادہ پرچلت ہے، او تھے ایس صنف دے شاعراں نے اپنے نال دھروہ وی کیتا، جوں

☆ اسٹنٹ پروفیسر پنجابی، گورنمنٹ کالے اسلامیکانج، جامعہ محمدی شریف چنیوٹ

ایس نوں چھاپن دے آہر گھٹ ہوئے ہن۔ ہُن کجھ شاعراں دیاں کتاباں چھپ کے ساہویں آ رہیاں ہن، پر ایہہ گنتی وچ بہوں گھٹ ہن۔ ایہو وجہ ہے جوں ایس شاعری اپنے وسیب وچوں باہر گھٹ سفر کیتا۔ اتھے شاعری صرف مشاعریاں کارن ہوندی ہے تے اوس نوں اگے گھلن داکم نہیں کیتا جاندا۔ ایہو کارن ہے جوں شاعراں کول اپنی شاعری لکھتی شکل وچ موجود نہیں ہوندی۔ ایہو جے اک شاعر شکیل احمد شکیل ہن، جیہناں دی شاعری اُتے ویلے دامتھی گھٹا چڑھیا ہو یا ہے۔

”شکیل احمد 25 نومبر 1969 نوں موضع عدلانہ، تحصیل بھوانا، ضلع چنیوٹ وچ

محمد اقبال ہوراں دے گھر جے۔“ (1)

”عدلانہ چنیوٹ توں لہندے 16 میلاں دی وچ تے جھنگ روڑ تے واقع

ہے۔“ (2)

اوہناں دے پو محمد اقبال تے اوہ آپ درس و تدریس دے پیشے نال سانگا رکھدے ہن۔ شکیل احمد شکیل نے 1985 وچ دہویں، 1991 وچ بارہویں تے 1996 وچ چودھویں جماعت دا امتحان پاس کیتا۔ اوہ 16 ستمبر 2007 نوں ریقان دے موذی مرض پاروں رب نوں پیارے ہو گئے۔ اوہناں دے دو پتر نصیر اللہ تے محمد عزیز ہن۔ شکیل احمد شکیل نوں شاعری دا ٹھکر کدوں تے کیوں لگا، ایس بارے امتیاز حسین جپائیڈ وکیٹ نے اک گل کتھ وچ دیا کہ:

”اوہناں نوں شاعری دا ٹھکر دہویں جماعت وچ لگا۔ اوہ کسے نال عشق کر

بیٹھے جیہڑا توڑ نہ چڑھیا۔“ (3)

اوہناں حمد، نعت، دوہڑے تے ڈیوڑھ وچ شاعری کیتی ہے۔ پنجابی شاعری دی ریت ہے جوں شاعر اپنی شاعری دا مُڈھ رب نوں سور کے بندھدے ہن۔ شکیل ہوراں دی شاعری وچوں وی حمدیہ دوہڑے لکھدے ہن۔ لکھدے نیں:

کے پل وچ بدل نظام دیندائیں واہ رب سائیں بے پرواہ اے

کر چھڑا نوں دریا دیویں تیری ذات جوں خلق دی شاہ اے (4)

شاعر رب نوں ہر ویلے تے ہراوڑ وچ یاد کردا ہے۔ کدیں رب کولوں اپنے دن سولے کرن دی عرضوی کردا ہے تے کدے رب تے اوس دی مخلوق دی لا پرواہی دا گلہ وی کردا ہے۔ لکھدا اے:

یا رب میں اُجڑے دے کدی وسدے دینہہ پرتائیں ہا (5)

تیری خلقت وچ میں اُجڑے دا کسے پرتیا مول نہیں پاسا (6)
 شاعر جو کجھ مگدا ہے، رب دی ذات کولوں مگدا ہے۔ جدوں بے آس ہوون لگدا ہے تاں اوہ رب نوں
 اوہدے محبوب دا واسطہ دیندا ہے۔

یا رب مجبور زمانے دی کدی سُن لئیں ہا فریاد اے
 مدنی سرکار دا واسطہ ای کر اُجڑیاں نوں آباد اے (7)
 حمد لکھی جائے تے نعت نہ ہوئے، ایہ ممکن نہیں۔ سوہنے رب نوں یاد کرن توں بعد شکلیں ہوریں رب دے محبوب
 تے اپنے آقا نوں نہیں بھلے۔ کملی والے سرکار حضرت محمدؐ دی بارگاہ وچ فریاد کردے ہن:

اوہدے روضے پاک جاون لئی کیڈا دل بے تاب ہوئے دم دم
 اکھیں نقش خیالی تک تک کے پیاں نیر و ہاون نت چھم چھم
 اوہدا وسدا نت دربار پیائے، جتھے جاندا ہر حُب دار پیائے
 او تھے جا کے ہر کوئی گھل جاندا، اوہدی ہو جائے جد نظر کرم (8)
 شکلیں ہوراں نوں سکناں دا شاعر آکھیا جاندا ہے۔ اوہناں دی شاعری وچ سکناں دی سک بہوں ودھیری ہے۔
 جے ایہہ آکھیا جاوے جوں اوہناں دی شاعری ایسے سرناویں دے آسے پاسے بھوندی ہے تے اچرج نہ ہوئیں۔ اوہناں
 سگن تاں ضرور کہیتے پر خورے اوہ سگن نہ ہو سکے، جیس دے اوہ چاہیوان ہن۔ اوہناں کول سکناں دے مقابلے تے
 موت، مصیبت تے کفن دے لفظ وی آؤندے ہن، جیہڑے مایوسی دی علامت ہن۔ وگئی لئی اوہناں دا پرچلت دوہڑا ویکھو:

کیوں بھجدا بھجدا آیاں ایں قاصد تینوں ہک دم خبر کیہ ڈھہی ہے
 رب دی سونہہ گل دس توں باہر ہے اوس غیر دی بانہہ نپ لئی ہے
 جدوں خبر سُنی اوس قاصد دی جند نکل شکلیں دی گئی ہے
 ایدے سکں پئے ہوئے دن رج رج کے اودے میت ہکلی پئی ہے (9)
 ایسے موضوع تے اوہناں دے دوہڑیاں دے کجھ ہور مصرعے وی ہن۔ جو یں:

دے قُرب شکلیں نوں سگناں دا میتھوں سختیاں دور ہٹائیں ہا

دینہ اُبھرے نال حیاتی دے سارے سکن شکیل کھڑی گئے
 اودوں امن لٹایم عشق پچھے ایدوں سکن کہاؤنے پئے گئے
 ایویں وانگ شکیل زمانے وچ مرکھپ گئے سکن اساں دے
 غماں باجھ شکیل حیاتی دا کوئی محرم راز سکن نہیں (10)

اجو کے سسے ہر پاسے بھاڑی بھاڑی دسدی ہے۔ ہرجی دو جے نوں دھوکھا دیون دے کارن سوچیندا پیا
 ہے۔ بندہ اپنے لوبھ کارن دو جے بندیاں نوں لتاڑ کے اگے لنگھن دے آہرے پیا ہے تے ”جیہیں دی لاٹھی اوس دی
 بھینس“ طرح دے قنون نوں اپنیاں لوڑاں لئی تروڑ مروڑ کے سچے کھپوں اگے لنگھن لئی نسا پیا ہے۔ ایس لئی ایہہ بندے
 کسے نماں بندے دی گوک تے کن دھرنا وی پسند نہیں کردے۔ جتھے عام لوکاں ایس گل نوں محسوس کریندی ہے، او تھے
 شاعری ایس گل نوں بیان کردا ہے۔ شکیل ہو ریں جگ وچ دُھمی بھاڑتے ایس بے اتارے جگ نوں انج بیاندے ہن:

رہیا نہیں احساس زمانے وچ گیا جگ توں ٹر بھرواسا
 رکھی تانگھ شکیل حیاتی ساری دتا کنیں نہ آن دلاسا

مظلوم دی کوک دا خلقت وچ کسے اج تائیں دھریا کن نہیں

ہن ڈھیاں سُنیا نہ کریے اتار کسے دی گل دا
 اوکھا لبھدائے اصل زمانے وچ ہو یائے زور شکیل نقل دا
 لاچ تے گھٹیا ظرفی دا پیائے تھاں تھاں سکھ چل دا
 اج دور ہے بے انصافی دا رہیا نہیں قانون عدل دا (11)

جتھے شاعر ایس جگ وچ پئی افراتفری نوں بیاندہ ہے، او تھے کسے وی منکھ نوں پرکھن دے گُن وی دسدہ ہے۔

ہووے وٹڈ کرنی جیہیں چہرے دی اوہدے دل دی پڑھ تفسیر ہے
 تاں فرق شکیل معلوم ہوندائے کیہڑا بشر صغیر کبیر ہے

ہر بشر دی وکھری فطرت ہے ہر بشر دی دکھ تقدیر ہے

دن پرکھیاں مول نہ ونڈ کرے ہر بشر دا ہور ضمیر ہے (12)

شاعر اپنے محبوب دے نخرے وی اٹھاندا ہے تے گلہ وی نہیں کردا۔ بھائیں اوس دا محبوب اوس نال رٹھا رہوے۔ اوس نوں بٹا وے تے بھائیں نہ بٹا وے پر اوہدے پیاراچ کوئی فرق نہیں آؤندا۔ اوہ اوسے جذبے دی چچائی نال اپنے محبوب نوں یاد کریندا ہے تے ایس انتظار وچ ہے، جوں ایہہ ڈنگ اوکھے سوکھے لنگھ جاسن تے کدیں میرا محبوب میرے ول جھات پائے گا۔ ایس لئی اوہ اپنے محبوب دے دتے ہوئے دکھ وی بھلائی رکھدا ہے:

ہسڑاں دی اک اچ درداں نوں دیکڑاں نال بھلائی رکھیاں

ڈھڈوں کرایاں تے حرف آؤندے لُج دار ضمیر جگائی رکھیاں

بھائیں ستم شکیل دی زندگی تے اوس بھرنوں روز کرائی رکھیاں

تاں وی ساہ ساہ نال زبان میری اوہدے ناں دا ورد الائی رکھیاں

پیار دا پینڈا نہیں چھندا بھائیں راہ وچ جتنے خوار ہووین

لکھاں درد آون زندگی وچ بھائیں ستم شکیل ہزار آون (13)

عشق اپنے کلاوے وچ آون والے بندیاں نوں نکاریاں کر چھڈ دا ہے۔ عاشق ہر ویلے اپنے محبوب نوں ای یاد کردا رہندا ہے تے اوسے دے ناں دا ورد کردا رہندا ہے:

تیرے پیار نکاریاں کر چھڈیاں نموں اگلے رہے وچ گج ہے

میرے دینہہ بھیڑے، تیرے سکھ چنگے، میتھے غربت تیتھے رنج ہے

ہر دکھ سکھ دے وچ سانگیاں دا لُج دار رکھیندن لُج ہے

اج ویکھ شکیل دے ڈنگ نیویں گیوں بجن دوریڈا بھج ہے (14)

وچھوڑا عشق دی مڈھلی شرط ہے۔ ہر عاشق دے لیکھ وچ وصال مگروں وچھوڑا لکھیا ہوندا ہے۔ اتھے شکیل احمد

شکیل دی وچھوڑے وچ بھنی اک ڈیوڑھ ویکھو:

ہائی عشق دی اک تے تانگھ دی تلخی، اودوں پیڑاں ہجر دیاں کھاون، خون سُکاون
 پل پل بیمار دی زندگی دا اودھ دی یاداں امن ونجاون، بہوں تڑپاون
 کر ترس شکیل تے رب سائیں رُٹھے لگدے ٹھوہ ٹھوہ آون، درد ونداون
 بے وارث نوں توڑے وقت نزاع ہک لحظہ جھلک وکھاون، گل چالون (15)
 عاشق دے نیڑے محبوب توں پھٹ کے جیون توں موت بہتر ہوندی ہے۔ اتھے شاعر وی اپنی حیاتی محبوب
 نوں ویکھ کے گزارنا چاہندا ہے:

جدوں کند کر گئے اوہ وطن نوں اساں وطن تے جیونا کیہ ہے
 جیوں تن چوں روح پرواز کرے وت لاش نہیں سکدی جی ہے
 اودے باجھ شکیل زمانے وچ گئے سگن تے امن کھڑی ہے
 ڈھٹھی کدھ فرقت دی پیٹھ آ کے گیا بے وارث دینی ہے (16)
 شاعر جدوں جدائی دی اک وچ بے وس ہو جاندا ہے، اوس دا جگ تے جیونا اوکھا ہو جاندا ہے۔ ہجرتوں وصال
 تیکر دا بندھ دوہڑے دا پسندیدہ موضوع ہے۔ شکیل احمد شکیل وی اپنی حیاتی دا مقصد اپنے محبوب دا وصال مندا ہے۔ عشق
 وچ کُٹھے شاعر دی اک ڈیوڑھ ویکھو:

لا غرض مسیحا زندگی دا جھب ویکھ بیمار نوں جاویں، ڈھل نہ لاویں
 نموں ساہ تے ککھ اتبار رہیا نہ کر عرضی جتلاویں، درد ونداویں
 کوئی نسخہ ہجر دے درداں دا ہتھاں نال لاچار نوں پاویں، اجر کماویں
 مینوں حیدیاں قرب نصیب چاکروت میت شکیل تے آویں، یا نہ آویں (17)
 عشق وچ وچھوڑا جتھے عاشق دے لیکھاں وچ لکھیا ہوندا ہے۔ اتھے ایس وچ ویسب وی بھرواں کردار ادا کردا
 ہے۔ ایس سڑیل ویسب نوں دو پیار کرن والے جی اکھیں نہیں بھوندے۔ اتھے شاعر وی ایہو سمجھدا ہے جوں اوس دے پیار
 نوں کڑے میلکھ دی نظر لگ گئی ہے:

کسے کڑمی اکھ دی تلخ نگاہ میرے وسدے گھر نوں بھڑ کر گئی

بے فکرِ شکیل حیاتی دی ہر راہ منزل اوجھڑ کر گئی
 سدھراں دی فوج مسلح نوں رسوائیاں وچ پھڑپھڑ کر گئی
 رُٹھے بجن، امن وی لٹ پُٹ گئے بخت دے سُنجرے پڑ کر گئی (18)

اجوکے وسیب وچ مادہ پرستی بہوں ڈھیر ودھ گئی ہے، وسیب وچ ایہہ گل عام آکھی جاندی ہے جوں ”چار پیسے ہون تے لگدے آپے بن جاندے ہن۔ ایس گل دارونا شاعری روندے ہن۔ ایس دنیا دی بھاجڑ وچ جدوں بندہ سوکھا ہووے، اوہدے کر سر چلدے ہووین، اودوں اوہدے سائیں وی چوکھے ہوندے ہن تے جدوں رب ولوں کوئی اوکڑ آ جاوے اودوں سارے بجن سوا ہو چھڈ جاندے ہن۔ ایس لئی محبوب تے وی کوئی گلہ نہیں۔ اتھے شاعر ایسے دی ترجمانی کردیاں آکھدا ہے:

گھتی غربت دھاڑ انج وسدیاں تے جویں پوندائے قہر خزاں دا
 بے ترس ٹوٹے کر چھڈ یائے اوہ ٹھاٹھ ساڈی سنگتاں دا
 تقدیر دے مسئلے رب جانے، نہیں چلدا وس بندیاں دا
 ہے پل وچ اُچ نوں جھک ہویا، مقسوم شکیل اسماں دا (19)

شکیل ہوراں دے نیڑے دنیا دی عارضی ٹھاٹھ باٹھ دا کوئی فائدہ نہیں۔ اصلی زندگی سچ دی ہے۔ شاعر اجیہی عبادت کرن توں روکدا ہے، جیس نال رب راضی نہ ہووے تے اوس سنگی نال سنگ توں وی ہٹکیدا ہے۔ جیہڑا کسے دا دُکھ سُن کے ہسدا رہوے:

اوس زہد نوں کرن دا کیہ فائدہ جیہدے کیتیاں، تلدے غم نہیں
 بھٹھ گھینے ایہہ جہی دولت نوں جیہڑی بھیر تے آوے کم نہیں
 دُکھ سُن کے تیرے جیہا بچناں دی ہوندی اکھ جھٹ تاہیں پُر غم نہیں
 اوہناں کم ظرفاں دی سک دے وچ تنگ مول شکیل توں دم نہیں
 بھاویں ڈھیر اوقات تے زر ہونی کم ظرف کجاک نہیں بن سکدے (20)

عید الفطر تے عید الضحیٰ اجیہے موقعے نے جدوں رُٹھے بجن وی منی جاندے ہن تے اک دو بے نوں غلطیاں

معاف کر دیندے ہن۔ ایس موقعے تے واڈھے بجن وی اپنے دیس تے ول آؤندے ہن۔ جے کسے دا بجن ایس موقعے تے وی وطن تے نہ آوے، اوس نوں بد قسمت ترین بندہ آکھیا جاندا ہے تے میلکھ دے مہنے وی مار گھنن دے ہن:

توڑے عید دے دینہہ پردیس وچوں ہک لمحہ وطن تے آ ہے
ڈھاہ لائی ہوئی ہے زندگانی نوں تیری فُرت دے دریا ہے
بھاویں ستم شکیل تے لکھ واریں رکھ بے شک یار روا ہے
تینوں وت وی پئی اڈکیندی ہے میری اجییں انمول وفا ہے

ونج رلیائیں عید دے دینہہ دلبرادے غیر دیاں سنگتاں وچ
ایدے چند بیمار دی پئی تڑپے تیری فُرت دی زندان وچ (21)

ایس توں اڈ وی ہو رکنے ای شعراں دا حوالہ دتا جاسکدا ہے۔ ہجر، وصال، دنیا دی بے ثباتی، جگ وچ افراتفری دی دھمی دھوڑ، قسمت دیاں کھڈاں، ایس وسیب وچ آون والیاں اوکڑاں سمیت ہور وی موضوع اوہناں دی شاعری وچ ورتے گئے ہن۔ زبان اپنے وسیب دی ورتی ہے کجھ کجھ لفظ عربی تے فارسی دے وی نیں پر اوہ انجیے لفظ نیں، جیہڑے ساڈی بولی دا حصہ جاپدے ہن۔ اوہناں دی ورتی جان والی لفظالی بہوں سادہ تے شعراں وچ روانی ہے۔ اوہ اپنے سمکالی شاعراں وچوں سرکڈھویں شاعر ہان پر حیاتی اوہناں نوں ویہل نہ دتی، جے ایس طرح دے سچے موتیاں نوں سانہیا جاوے تے ایہہ پنجابی ادب وچ وادھے دا کارن بنسیں۔

دوہڑے

یا رب میں اُجڑے دے دینہہ کدی وسدے دینہہ پرتائیں ہا
بے امن غریب دی زندگی نوں سکھ دے لمحات دکھائیں ہا
میری سُنک گئی فصل نصیباں دی جھٹ مہر دے ابر وسائیں ہا
دے قُرب شکیل نوں سنگتاں دا میتھوں سختیاں دور ہٹائیں ہا

رہیا نہیں احساس زمانے وچ گیا جگ توں ٹر بھروا سا
تیری خلقت وچ میں اُجڑے دا کسے پرتیا مول نہیں پاسا
رکھی تانگھ شکیل حیاتی ساری دتا کنیں نہ آن دلا سا
نہیں تھوڑ خزانے تیرے وچ ربا بھر مظلوم دا کاسہ

یا رب سائیں مجبور زمانے دی کدی سُن لیں ہا فریاد اے
مدنی سرکار دا واسطہ ای کر اُجڑیاں نوں آباد اے
سیاہ کار شکیل جیسے بندیاں نوں رکھ سکدا ایں شاد باد اے
تیرے باجھوں ہو رکھ دِسدا نہیں تیتھوں مگدے ہا امداد اے

گل وت کیوں قاصد چھیڑ بیٹھائیں اوہدے نال نہجے جھٹ دی
تینوں سمجھ جوں کائی نہیں بے فکر ایس پیار دی کڑمی سٹ سی
اوہدے ہجر دے سخت طوفاناں وچ تک حالت جگر دے پھٹ دی
جیہدی پیڑ توں پل پل سا ہواں دی رفتار شکیل نہیں گھٹ دی

ایدوں پت چھڑ آن وسیب کیتا اودوں مک گئی آس بہاراں دی
ایدوں لُٹھ گئے زر حیاتی دے اودوں مک گئی رونق یاراں دی
ایدوں ہجر دے درداں گھیر لیا اودوں سُنک گئی اکھ دیداراں دی
ایدوں موت شکیل دی بانہہ نپ لئی اودوں آگئی میت بہاراں دی

پیار دا پینڈا نہیں چھٹدا بھاویں راہ وچ چتے خار ہوون
لکھاں درد آون زندگانی وچ بھاویں ستم شکیل ہزار ہوون
بالفرض جے غربت آجاوے حالات بھاویں دشوار ہوون
بندے مونہہ دا وتر بنائی رکھدن جیہڑے اصل وفالچ دار ہوون

اج ڈٹھیاں یکدم بھل گیا ایں اوہ قدر تے سک سجناں دی
اُگا وات ناہیں پچھدا فخر دے وچ مجبور شکیل جیہاں دی
ڈنگ اُپے نیویں رب سائیں دیندا ہے وکھ قسمت ہر انساں دی
تیتھے لکھ نہیں دوش اوئے کم ظرفا پچھوں مٹی ہائیں ریتلی تھاں دی

چنگا قسمت میکوں دائن دتائی خلقت وچ کر رسوا چھڈیائی
اوہدے عشق دے بندی خانے وچ مظلوم نوں قید کرا چھڈیائی
مجبور شکیل نوں ہجر کولوں کھڈھی چھریاں نال گہا چھڈیائی
لاش نوں سمجھ کے بے وارث اوہدے شہر دے وچ دھرکا چھڈیائی

رت پیندن درد وچھوڑے دے آندا جھٹ تائیں مول امن نہیں
غماں باجھ شکیل حیاتی دا کوئی محرم راز سگن نہیں
مظلوم دی کوک تے خلقت وچ کسے اج تائیں دھریا کن نہیں
جھٹ عزرائیل صبر چا کر میری تا نگھ دا کاسہ بھن نہیں

بھاویں ڈھیر اوقات تے زرہونی کم ظرف کجاک نہیں بن سکدے
بھاویں کرن طواف چا کعبے دا کدی کافر پاک نہیں بن سکدے
تھلے ویہندیاں عمر ہنڈھا چھوڑن سردار اوہ چاک نہیں بن سکدے
جیہڑے آس شکیل پرانی رکھدن کدی نڈر بے باک نہیں بن سکدے

ونج رلیا ایں عید دے دینہہ دلبر اودے غیر دیاں سنتاں وچ
ایدے چند بیمار دی پئی تڑپے تیری فرقت دی زنداں وچ
گل کجھ نہ درد ونڈا ویندوں جھٹ اودر دی ہسڑاں وچ
ساہ سوکھے نکل شکیل ویندے تے تاں درد اٹھیندے ہاں وچ

ہجرتے غربت، رُت پت جھڑ دی، پچے تریہاں نال پاوے پئے گئے
 بے فکرِ شکیل حیاتی نوں کیڈے درد ہنڈھاوے پئے گئے
 جیہڑے آپ توں بھار بھریڈے ہن اوہے سرتے چاوے پئے گئے
 اودوں امن لٹائیم عشق پچھے اودوں سگن کہاوے پئے گئے

نہیں اگلے ٹھاٹھ بہاراں دے تے نموں اگلے رنگ بختاں دے
 مینوں پچھلے پھرے ہجر دے وچ دُکھ جرنے پین خزاں دے
 جیویں وچ گرداب دے بُڈ ویندن بیڑے کہیں بد بخت ملاحاں دے
 ایویں وانگ شکیل زمانے وچ مر کھپ گئے سگن اساں دے

ہر بشر دی وکھری فطرت ہے ہر بشر دی وکھ تقدیر اے
 دِن پرکھیاں مول نہ ونڈ کرے ہر بشر دا ہور ضمیر اے
 ہووے ونڈ کرنی جیس چہرے دی اوہدے دل دی پڑھ تفسیر اے
 تاں فرق شکیل معلوم ہوندائے کیہڑا بشر صغیر کبیر اے

کوئی ایہو جیہا اہل نظر ہووے جیہڑا کرم دی نظر بھوادیوے
 پردیس وچوں ہک پل دے وچ رُٹھے سجن شکیل منا دیوے
 ملکہ بلقیس دے تحت وانگوں اج وت تارتخ دوہرا دیوے
 بیمار تے وقت نزع دا ہے میری آخری آس پچا دیوے

دینہہ اُبھرے نال حیاتی دے سارے سگن شکیل کھڑی گئے
 بے امنی دے طوفاناں وچ قسمت دے پر کٹوی گئے
 سُنّی خلقت دی کم ظرفی توں حسرت دے جوش مری گئے
 ہوئی شام فراق دی مقتل وچ دُکھی ساہاں دے بھار لدی گئے

حوالے

- 1- علی عمران، گل کتھ، ان چھپیا، زمیندار، موضع عدلانہ، تحصیل بھوانا، ضلع چنیوٹ، 20-11-2017
- 2- چا، فیصل حیات، کلام اللہ بخش بخش، لاہور: سانجھ، 2005، ص 2
- 3- امتیاز حسین چا، گل کتھ، ان چھپیا، ایڈووکیٹ، موضع عدلانہ، تحصیل بھوانا، ضلع چنیوٹ: 22-01-2018
- 4- بیاض، شکیل احمد شکیل، مملوکہ، ڈاکٹر فیصل چا، گورنمنٹ کے اے اسلامیہ ڈگری کالج، جامعہ محمدی شریف، چنیوٹ
- 5- اوہی، ص
- 6- اوہی، ص
- 7- اوہی، ص
- 8- اوہی، ص
- 9- اوہی، ص
- 10- اوہی، ص
- 11- اوہی، ص
- 12- اوہی، ص
- 13- اوہی، ص
- 14- اوہی، ص
- 15- اوہی، ص
- 16- اوہی، ص
- 17- اوہی، ص
- 18- اوہی، ص
- 19- اوہی، ص
- 20- اوہی، ص
- 21- اوہی، ص